

Thuisbegeleiding heeft de toekomst!

- 4 Helder zorgplan, concreet doel
- 6 Niet meer bevroren op de bank
- 8 Weg van de platgetreden paden
- 10 GezinSter
- 12 Terugbrengen van eigen regie en dan weer weg
- 15 Meer lucht om te zingen
- 22 Feiten en cijfers

Terugkijken en verder gaan

ActiZ merkte vijf jaar geleden dat Thuisbegeleiding, een onderdeel van de Thuiszorg, tussen wal en schip dreigde te raken. Dat wilden wij voorkomen omdat Thuisbegeleiding een voorbeeld is van wat met de Wmo en de Jeugdwet beoogd wordt: preventieve hulpverlening thuis, dicht bij de burger georganiseerd. Thuisbegeleiding voorkomt dat de situatie bij een individu of in een gezin verergert, is praktisch en oplossingsgericht en dat tegen een lage kostprijs.

Dit magazine vertelt de eigen verhalen van cliënten en thuisbegeleiders over Thuisbegeleiding, maar geeft ook de visie en aanpak van een gemeente een podium. Zij willen de zorg en het welzijn van hun burgers verbeteren door dichterbij te zijn en in samenspraak met elkaar te kijken wat echt nodig is. Goed geholpen zijn betekent in veel gevallen dat mensen het dagelijks leven weer op de rails hebben, er weer structuur is en zij weer kunnen deelnemen aan de maatschappij. Dat is wat Thuisbegeleiding kan bereiken, voor en met mensen, van jong tot oud, met psychische en/of sociale problemen.

Het verhaal van V érian toont dat Thuisbegeleiding professioneel is en doelgericht. Niet zorgen voor, maar zorgen dat. Een van de thuisbegeleiders zegt het heel mooi: 'Zelf bedacht geeft kracht'. En dat is exact de bedoeling van de transformatie die met de decentralisatie van zorg naar gemeenten is ingezet.

Dat het gehele proces van veranderingen in zorg en welzijn ingewikkeld is en dat de toekomst onzeker is, bewijst ook een organisatie als Zorgbalans. Er zijn veel aanbieders en het is lastig om je te onderscheiden. Zorgbalans zegt ook dat de ouderenzorg veel van de Thuisbegeleiding kan leren als het gaat om versterking van de eigen regie en het netwerk van de klant. Die transformatie wil ActiZ steunen.

Samen met de Centrale Raad voor Gezinsverzorging heeft ActiZ de afgelopen jaren Thuisbegeleiding extra voor het voetlicht gebracht. Het congres 'Thuisbegeleiding heeft de Toekomst' getuigt daar van, evenals diverse onderzoeken naar kosten, baten en effectiviteit, de ontwikkeling van de EffectenSter en de professionalisering van de thuisbegeleider.

Die aandacht voor Thuisbegeleiding is en blijft nodig en daar zal ActiZ zich samen met haar leden ook in de toekomst sterk voor maken.

Aad Koster, directeur ActiZ

Helder zorgplan, concreet doel

Marleen Ratelband, manager Divisie Jeugd & Maatschappelijke Zorg bij V érian

Waarom de Thuisbegeleiding van nu beter is dan de aanpak in de jaren daarvoor? Marleen Ratelband, divisie manager binnen de zorgorganisatie V érian in Apeldoorn, hoeft daar niet lang over na te denken. “De benadering is veel meer geprofessionaliseerd, met een helder zorgplan en een concreet behandeldoel. Er is een begin en een eind, waarbij de cliënt in de actieve stand wordt gezet. Hij of zij moet meedenken en meedoen.”

Ratelband schetst deze werkwijze als een gunstig effect van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), die sinds 2007 van kracht is en de zorgplicht van het rijk naar de gemeenten heeft verschoven. “We verwachten van cliënten meer participatie. Die kan niet meer roepen dat hij ‘recht’ heeft op zorg. Men zal zich de vraag moeten stellen: wat kan ik zelf doen? En in de praktijk blijken de meesten ook zelf de regie te willen houden.”

“Het belang van de cliënt is leidend. En we geven prioriteit aan een hele snelle inzet”

Als divisie manager Jeugd & Maatschappelijke Zorg onderschrijft Ratelband van harte de filosofie van V érian waarin de cliënt centraal wordt gesteld, maar ook verantwoordelijk wordt gehouden voor het eigen gedrag. De Thuisbegeleiding sluit daarop aan met een praktische aanpak waarin stapje voor stapje vooruitgang kan worden geboekt. Totdat de hulpvragende op eigen kracht verder kan.

In het werkgebied van V érian onderhoudt Ratelband het contact met zes gemeenten, die in totaal ruim 260.000 inwoners tellen. Behalve Apeldoorn zijn dat: Hattem, Heerde, Epe, Brummen en Voorst. Met de betrokken wethouders en ambtenaren heeft ze regelmatig overleg. “Ik ben de vaste gesprekspartner. Soms doen we dat ‘met de benen op tafel’, gewoon om samen naar oplossingen te zoeken. Het belang van de gemeenten is om – ondanks beperkte budgetten – de gestelde doelen te bereiken. Onze taak is het om de inhoudelijke kwaliteit te bewaken.”

Ratelband heeft in de jaren dat ze in de regio werkzaam is ervaren dat gemeenten graag een partnership met deskundigen aangaan. "Zeker na de invoering van de Wmo. Struikelblok is vaak dat er geen exacte kennis bestaat over de omvang van de problematiek. Hoe groot is de doelgroep? Wat zijn de problemen en welke risico's zijn er als mensen niet op tijd hulp krijgen? Wij kunnen die informatie geven en mogelijkheden aanbieden."

Belangrijk is het daarbij, vindt ze, dat de eigen organisatie goed is gestructureerd. "In mijn divisie zijn daarom de jeugd- en gezondheidszorg, het maatschappelijk werk en de Thuisbegeleiding bij elkaar gebracht. Dat zorgt in de dagelijkse praktijk voor een actieve kruisbestuiving en voor heel korte lijnen. Daardoor kunnen gemakkelijker specifieke medewerkers worden ingezet, toegespitst op de hulp die moet worden geboden."

Vérian zoekt, aldus Ratelband, voortdurend naar betere oplossingen. Zo werd twee jaar terug in Apeldoorn de methode CJG4Kracht ingevoerd, waarbinnen deskundigheid van alle maatschappelijke hulpdiensten is gebundeld. "Het belang van de cliënt is in dit project leidend. En we geven prioriteit aan een hele snelle inzet. Daarom werken we zonder een tijdrovende indicatiestelling en omzeilen we beperkende financiële hobbels. Iedere deelnemer lost dit 'thuis' op. Onze Thuisbegeleiding is één van de participanten." De resultaten zijn, vertelt ze, hoopgevend. "De klanttevredenheid is groot en de doorlooptijd heel kort."

Als Ratelband de diensten van Vérian bij gemeenten over het voetlicht brengt, neemt ze geregeld haar coördinatoren mee. "Want zij kennen de praktijk het best. We kunnen dan concreet uitleggen welke risicoreductie onze aanpak tot gevolg heeft. En hoe we escalatie kunnen voorkomen, waarmee je ook financieel preventief werkt."

Marleen Ratelband benadrukt dat ze veel verantwoordelijk bij haar medewerkers neerlegt. "Zij moeten het uiteindelijk doen. Maar ik heb groot vertrouwen in ze. Ze zijn allemaal mbo of hbo geschoold en weten als geen ander wat er in de gezinnen nodig is. Ik ben heel trots op ze."

Niet meer bevroren op de bank

Latifa is niet haar eigen naam. De invloed van haar Marokkaanse familie is nog te groot om onbeschermd naar buiten te treden. Al zou ze dat eigenlijk wel willen. Want Latifa (45) is een krachtige vrouw, die door omstandigheden in grote problemen raakte. Zodanig dat ze er letterlijk ziek van werd.

Oorzaak van haar ellende was het onverantwoordelijke gedrag van haar echtgenoot, van wie ze inmiddels is gescheiden. Hij hield vrijwel al het geld voor zichzelf. Kocht mooie overhemden, dure schoenen en kostbare parfums. Latifa moest het met een schijntje zien te rooien. En dat ging niet.

Het gevolg was een enorme schuldenlast. Huur, belastingen, gas- en elektra werden niet meer betaald. De rekeningen, aanmaningen en deurwaardersexploten bleven ongeopend op de tafel liggen. Latifa: "Ik had zoveel zorgen. Hoe kon ik die oplossen?"

Pas na een gesprek met een thuisbegeleider van Careyn ontstond er een opening. "Ik was zo blij dat ik alles kon vertellen. Vanaf dat moment voelde ik me niet meer alleen."

Samen schiepen ze orde in de chaos. Alle brieven werden doorgenomen, deurwaarders gebeld, schuldregelingen getroffen. Inmiddels heeft Latifa het grootste deel van haar schulden afbetaald. Ze durft weer vooruit te kijken en slikt veel minder medicijnen dan voorheen. "Ik heb mijn zelfvertrouwen teruggekregen. Daar ben ik heel blij om. Zeker als ik zie hoe ook mijn kinderen zijn opgeknapt. Die zien hun moeder nu niet meer op de bank liggen." Steun van de Thuisbegeleiding hoopt ze nog een tijdje te mogen houden.

"Ik ging volledig kopje onder, was erg depressief en kon niet meer goed voor mijn drie kinderen zorgen. Ik lag hele dagen op de bank te slapen", vertelt ze via een tolk in haar Utrechtse flatwoning.

"Dankzij hen ben ik terug overeind gekomen. Ik heb weer aandacht voor mijn kinderen. De fouten van het verleden ga ik niet meer maken. Ik bevries niet meer."

Eigen kracht is het toverwoord

Karin Compier (49) thuisbegeleider bij Amstelring (Amstelland en Amsterdam Zuid-Oost)

“Je komt bij cliënten achter de voordeur. Dat is echt het meest intieme dat je je kunt voorstellen. Dan is vertrouwen en respect zó belangrijk. Ze laten je in hun huis, je ziet wat er mis is. Ook al wonen ze in een prachtige villa, achter de voordeur kan het een en al ellende zijn. Je krijgt hun vertrouwen, dan moet je ze dat ook geven. Bij beslissingen die ze nemen bijvoorbeeld, ook al willen ze het anders dan jij. Om ze verder te helpen.

‘Zelf bedacht geeft kracht’, hoorde ik laatst. Mooie uitspraak. Wij kunnen natuurlijk wel van alles bedenken voor de cliënten, beter is het als ze het zelf oppakken en aanpakken. Eigen kracht, dat is nu het toverwoord. Eén gezin, één plan. De cliënt hoort zelf de regie te hebben, maar dat hebben we tijdelijk overgenomen. Uiteindelijk moeten we weer loslaten en ook dat is een kwestie van vertrouwen, dat ze het zelf weer kunnen.

Ik doe dit nu tien jaar, ontzettend leuk werk. Je ontmoet zulke interessante, aparte mensen. De buitenbeentjes van de samenleving, met heel veel verhalen. Je komt bij vluchtelingen en je vraagt je af: ‘Hoe heb je het gedurfd? Met helemaal niks naar Nederland *of all places...*’ Ongelooflijk. Zo zie ik veel mensen met een enorme kracht om te overleven. Ze kunnen alleen niet altijd even goed voor zichzelf opkomen.

Humor is heel belangrijk. En lef. Want soms bespreek je moeilijke onderwerpen. Mishandeling, seksualiteit of financiën. Geldzaken zijn ook intiem, absoluut. Zo had ik te maken met een moeder die diep in de schulden zat en geen recht op toeslagen had. De kinderen dus ook niet. Dan is het zo fijn dat je iemand bij de gemeente treft die dat aanvoelt. En meedenkt. Dat geeft echt voldoening.

Met de crisis zie je de armoe toenemen. De eenzaamheid die je ziet bij mensen, dat neem je soms wel mee naar huis. Net als de situatie van kinderen. Omdat hun ouders beslissingen nemen waar zij de dupe van zijn. Daar kan je van wakker liggen. Dat wil je niet, maar het gebeurt wel eens. Een valkuil van Thuisbegeleiding is wel dat je zo dicht naast mensen staat, dat je er soms te veel wordt ingetrokken. Dan grijpen we te laat in. Je moet leren afstand te bewaren. En de verantwoording bij de cliënt te laten. Maar je stapt in die valkuil, juist omdat het zo intiem is.”

“De vraag van de cliënt moet centraal staan en niet het aanbod, zoals nu meestal het geval is.”
Wethouder Corrie Noom (PvdA) van Zaanstad vat haar beleid op het terrein van de zorg hiermee kernachtig samen. De consequentie is, stelt ze, dat er veel individueler moet worden gekeken naar de persoonlijke problematiek van de hulpvragers. Maar ze benadrukt ook dat deze zoveel mogelijk regie over het eigen leven moeten kunnen behouden.

“Het is de kunst om geen nieuwe hokjes te creëren”

In de uitvoering van dit beleid werkt Zaanstad daarom vanaf januari 2014 met multidisciplinaire sociale wijkteams, waarin deskundigen van alle zorgsectoren bijeen zijn gebracht. “Zij nemen de beslissingen voor een concrete aanpak, waarbij ‘verkokering’ moet worden vermeden.”

Noom bedoelt daarmee dat alle betrokkenen bereid moeten zijn van platgetreden paden af te wijken. “De regelgeving moet worden aangepakt. De landelijke overheid, de gemeente en de zorgverzekeraars hebben allen hun eigen wetten en regeltjes. Die sturen de hulp soms in één richting, zonder op de werkelijke vraag een antwoord te bieden.”

Weg van de platgetreden paden

Corrie Noom, wethouder gemeente Zaanstad

In de praktijk, stelt Noom, gaat het proces naar een goede oplossing vaak dwars door de bestaande terreinen heen. "Daarbij is het wel de kunst om geen nieuwe hokjes te creëren."

Hoe noodzakelijk een flexibele benadering van een probleem kan zijn, blijkt uit het onderzoek dat bureau Publieke Waarden in opdracht van Zaanstad uitvoerde naar de veranderingen in het maatschappelijk domein.

In het boekje, getiteld 'Hemelse Modder', wordt de situatie beschreven van een slecht gehuisvest groot gezin, waar van alle kanten hulpverleners op inspringen. Die zetten vanuit hun eigen perspectief allerlei vormen van 'hulp' in gang. Uiteindelijk dreigen de kinderen zelfs uit huis te worden geplaatst, terwijl de gebrekkige woonomstandigheden de voornaamste oorzaak van de moeilijkheden vormden. Als er meteen naar een betere woning was gezocht, zou een hoop gedoe onnodig zijn geweest. Juist dat soort overactieve bemoeienis wil Noom in de

toekomst voorkomen. In het wijkteam zal, volgens haar, vooraf duidelijk moeten worden wat de hoofdvraag van de cliënt is. Daarbij gaat ze er vanuit dat de betrokkenen – meer dan voorheen – de regie over hun eigen leefwereld behouden.

"Een grote groep mensen kan en wil nog veel zelf blijven doen. Ze krijgen vaak hulp van familie of van vrijwilligers. Daarom moet meer dan voorheen de vraag worden gesteld: 'Wat kunt u zelf nog?' Als een kleindochter bijvoorbeeld bereid is om wat huishoudelijke hulp te verrichten, dan zorgen wij voor de noodzakelijke professionele aanvulling."

Noom maakt daarbij een duidelijk onderscheid tussen mantelzorgers en deskundigen. "Het is heel mooi als iemand zijn buurvrouw elke week naar de bingo wil brengen en weer ophalen. Maar voor het vervangen van een stoma of het onder de douche doen van een cliënt heb je specifieke deskundigheid nodig. Dat is een vak, dat moet je geleerd hebben."

GezinSter

Zes organisaties hebben in 2013 binnen Thuisbegeleiding een pilot gedaan met de GezinSter, een voor Nederland nieuw instrument om de effectiviteit van hulpverlening aan gezinnen in beeld te brengen.

De eerste resultaten van de pilot zijn positief. Vernieuwend aan dit instrument is dat het gebaseerd is op de dialoog tussen gezin en begeleider. Cliënten krijgen inzicht in hun eigen problemen en medewerkers werken doelgerichter. Dit helpt het hulpverleningsproces te versnellen.

Verzamelde geanonimiseerde eindevaluaties geven inhoudelijke thema's aan waar gemeenten in geïnteresseerd zijn, zoals veel voorkomende problematiek in de wijk en hoe daarmee om wordt gegaan.

Met de verkregen informatie uit de Ster kan Thuisbegeleiding beter reflecteren op de begeleiding, duidelijker de bereikte effecten inzichtelijk maken en op een andere manier verantwoording afleggen dan met kwantitatieve gegevens.

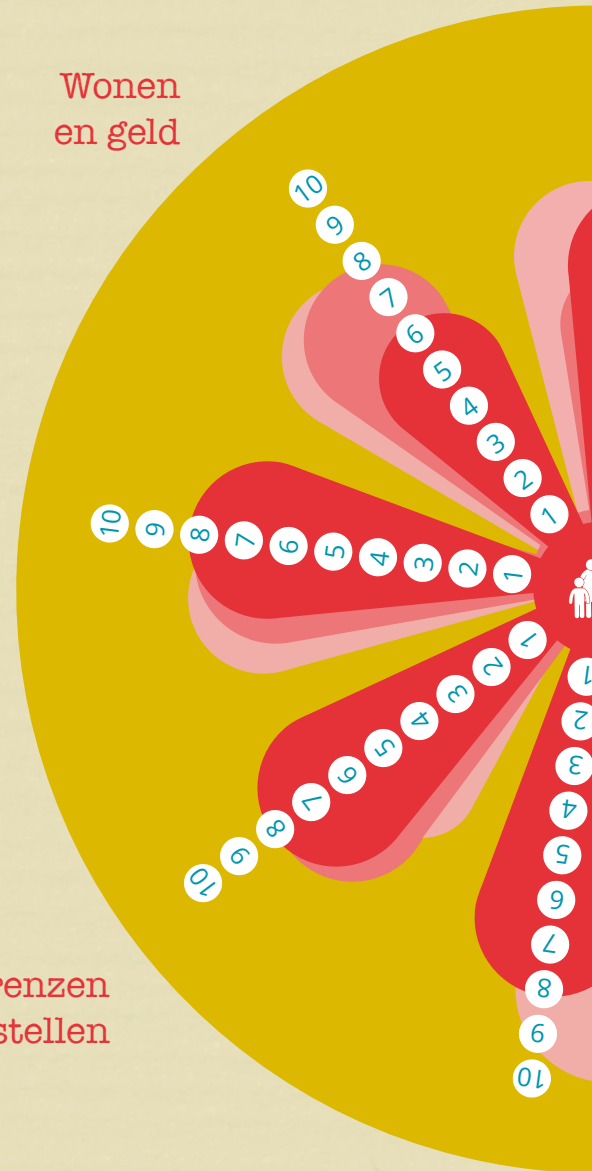
In de GezinSter staat het gezin centraal. Zij geven, op een schaal van 0 tot 10, aan hoe effectief de opvoeding verloopt. Dit gebeurt aan de hand van vragen over gezondheid, emotionele behoeften, veiligheid, sociaal netwerk, ontwikkeling van kinderen, grenzen stellen, structuur en regelmaat, wonen en geld. De Ster geeft de cliënt en de thuisbegeleider inzicht in waar het gezin problemen ervaart en waar het gezin aan wil en gaat werken. Na verloop van ongeveer drie maanden wordt de Ster opnieuw ingevuld en wordt zichtbaar wat er in de afgelopen periode is bereikt.

Wonen
en geld

Structuur
en regelmaat

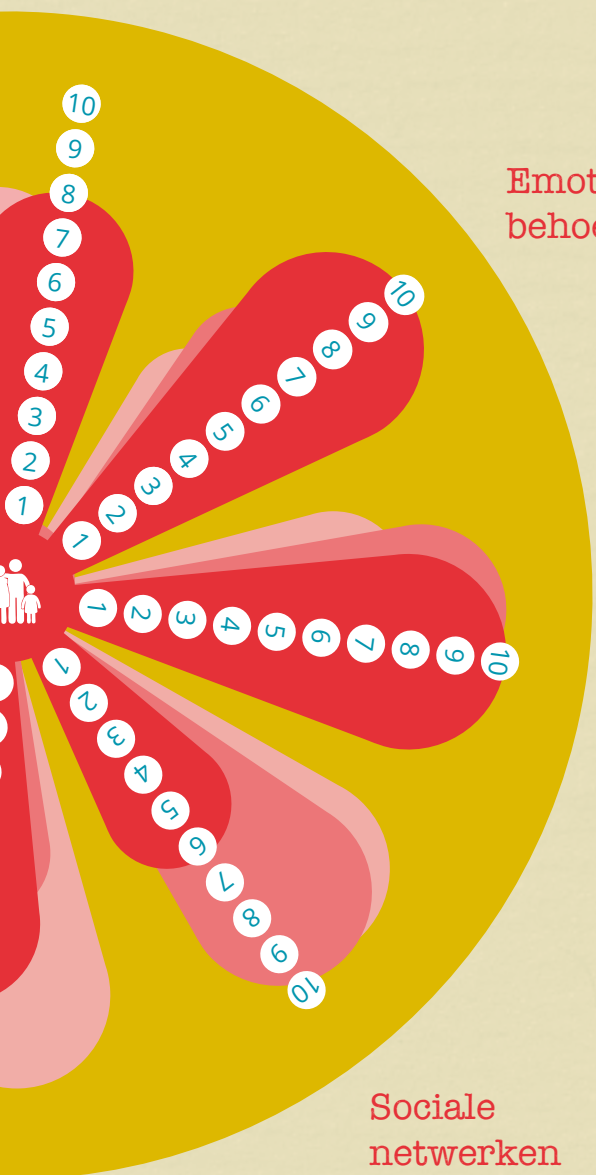
Grenzen
stellen

Ontwikkeling

een effectief meetinstrument

Gezondheid

Effectiviteit volgens Thuisbegeleiding:

70% vindt dat de GezinSter helpt problemen sneller aan het licht te brengen (snellere analyse)

90% vindt dat de GezinSter de voortgang van cliënten in kaart brengt

70% vindt dat de GezinSter de effectiviteit van het eigen werk meet

85% vindt dat de GezinSter cliënten stimuleert om zich bewust te worden van de situatie

70% vindt dat de GezinSter het zelfinzicht van cliënten vergroot

80% vindt dat het cliëntenboekje cliënten inzicht geeft in hun voortgang

Daarnaast blijkt dat deze manier van werken ook kosten bespaart, met name omdat de geïnvesteerde uren daadwerkelijk ten goede komen aan het gezin en niet aan bijvoorbeeld administratieve lasten.

Terugbrengen van eigen regie en dan weer weg

André Brand, directeur thuiszorg bij Zorgbalans

André Brand, directeur thuiszorg bij Zorgbalans in Haarlem, zegt het in alle eerlijkheid.

“Thuisbegeleiding is heel waardevol, maar niet de enige weg die naar Rome leidt. Onze uitdaging is het om die waarde aan te tonen. Kunnen we dat niet, dan wordt het een moeilijk verhaal.” Zeker, hij heeft twijfels. “Het is een hectische, spannende tijd in de zorg. Vast staat dat veel anders wordt. Op alle fronten. Het is een zoektocht en ik kan nog niet inschatten wat de uitkomst voor Thuisbegeleiding zal zijn.”

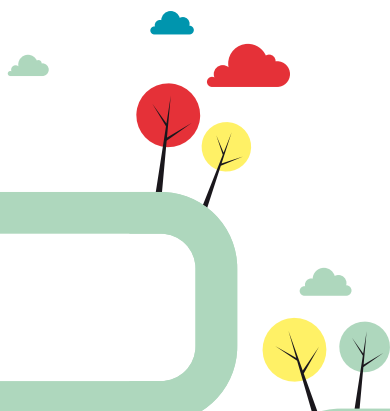
Hij koestert ‘dat kleine clubje van vijftien dames’ binnen het geheel van 3000 medewerkers bij Zorgbalans.

“Thuisbegeleiding is een geweldige aanvulling op de zorg die we in de wijken leveren. Een bron van kennis ook, we kunnen heel veel van ze leren.”

Het is ook een vreemde eend in de bijt. “Ze zijn de enigen bij ons die zich niet primair met ouderen bezighouden”, aldus Brand. “Want ouderenzorg is misschien wel 99 procent van ons werk. Thuisbegeleiding gaat over meer. Over gezinnen bijvoorbeeld, meestal met meer dan één probleem.”

Hij ziet nog een onderscheid. “Thuisbegeleiders maken zich planmatig overbodig. Ze zorgen dat de regie terugkeert en maken zichzelf per bezoek minder belangrijk. Ook bij ouderen streven we naar meer zelfredzaamheid, met hulp van familie of vrienden. Thuisbegeleiding doet dat al. Daar kunnen we van leren, ze kijken anders naar de problematiek.”

Zijn ‘kleine clubje’ is ook het enige dat al nauw samenwerkt met de gemeente. “Een pioniersrol, kijkend naar de komende veranderingen in de zorg. Daarin lopen ze voorop. Zij werken nu al volgens het model dat gemeenten in de

“Thuisbegeleiders maken zich planmatig overbodig. Ze zorgen dat de regie terugkeert.”

toekomst willen. Kortstondig, gericht op eigen kracht van de burger, gebruik makend van andere deskundigen, terugbrengen van de eigen regie en dan weer weg.”

Aan de waarde twijfelt Brand dus niet. “Ook de gemeenten niet.” Zorgbalans heeft een contract afgesloten met tien gemeenten in de regio Haarlem, inclusief Thuisbegeleiding. Maar wat haar aandeel in het nieuwe contract – per 1 januari 2015 – zal zijn, weet Brand nog niet. “In Haarlem doen we een experiment met twee sociale wijkteams. Een nieuw fenomeen, dat ook door het ministerie wordt gepromoot. Die teams - met een wijkverpleegkundige, maatschappelijk werker, mensen van jeugdzorg, de gemeente en stichting MEE - richten zich ook op multi-probleemsituaties. Nu nog gaat onze thuisbegeleider er

op af. De vraag is dus of we straks een overlap hebben. Of is Thuisbegeleiding aanvullend? Dat zal de komende tijd duidelijk moeten worden. Dat antwoord moeten de gemeenten geven, al praten we natuurlijk wel mee.

“Het is ook een competentiestrijd. Iedereen wil een deel van die toekomstige koek hebben”, aldus Brand. Te midden van die strijd is het zijn taak de meerwaarde van Thuisbegeleiding aan te tonen. Thuisbegeleiders zijn generalisten. “Maar dat”, zegt hij, “zijn die anderen in de wijkteams ook.

Het zou doodzonde zijn als Thuisbegeleiding ophoud te bestaan, maar er zijn alternatieven. Wij zullen moeten laten zien dat Thuisbegeleiding effectief en kostenbesparend kan zijn en ons daarmee onderscheiden.”

Meer lucht om te zingen

Hendrik Meint Hamstra (57) wil weer zingen. Voluit, zonder beperkingen. Liefst belcanto, de mooiste zangvorm, vindt hij. Soms kan hij zijn stem al vrijmaken, maar vaak knijpen angsten nog zijn keel dicht. Met de hulp van de Thuisbegeleiding probeert hij steeds meer 'lucht' te krijgen. En dat begint aardig te lukken.

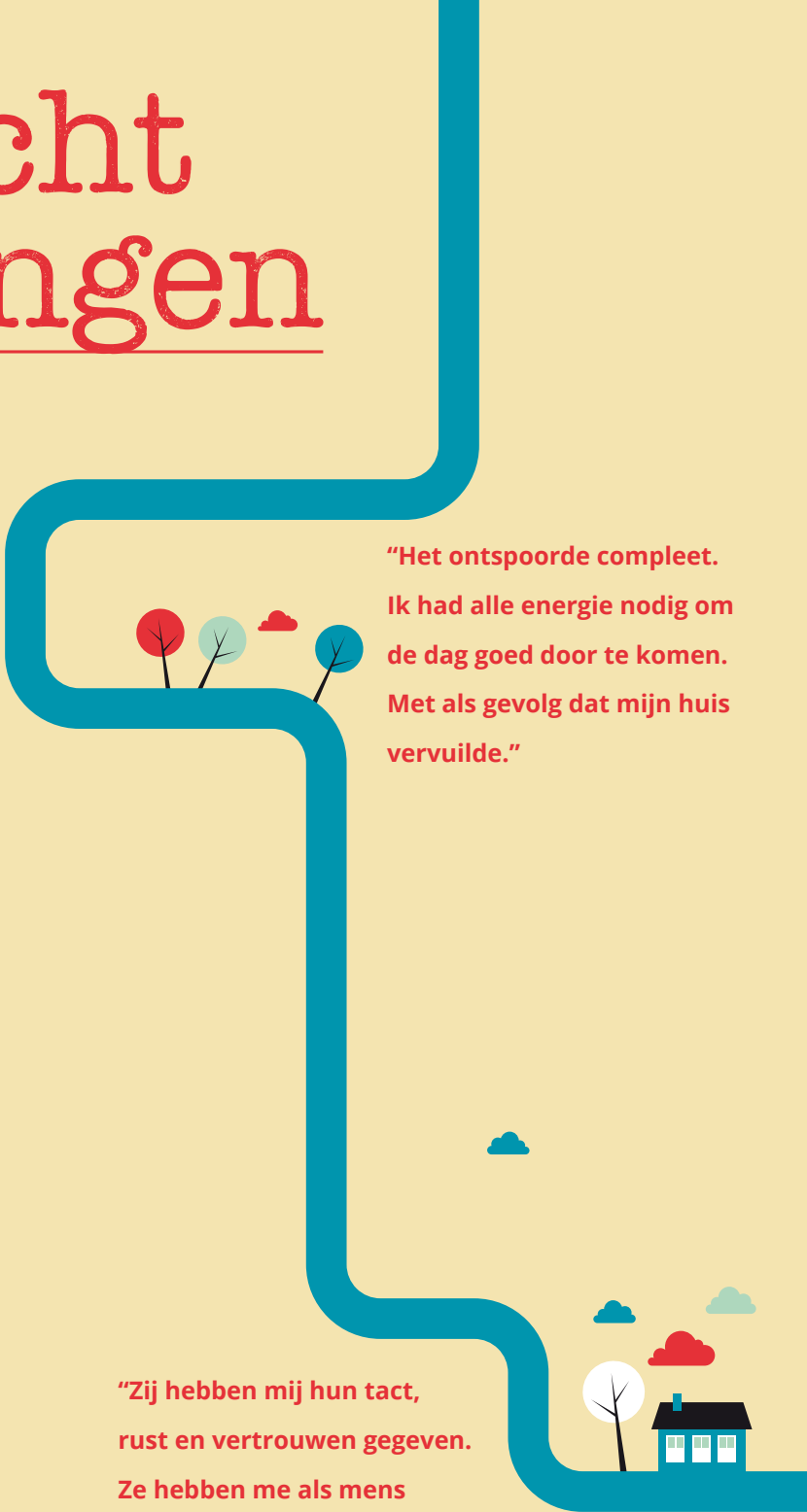
De op het conservatorium opgeleide Utrechtse zangpedagoog maakt al jaren dankbaar gebruik van de diensten van Thuisbegeleiding. Door een diepe angststoornis lukte het hem niet meer om zijn leven op orde te houden.

Aarzelend ging hij in op het hulpaanbod. "Ik ben nogal koppig." Maar spijt heeft hij er niet van. "Ik zat gevangen in mijn gedachten, kon er niet aan ontsnappen. Mijn geheugen functioneerde gebrekkig en ik leed aan heftige psychosomatische pijnen. Ik was hulpbehoevend geworden."

Hamstra, die zich soms eenzaam voelt, zegt veel baat te hebben bij de aanpak van de Thuisbegeleiding. Samen houden ze het huis schoon. Maar het meest waardeert hij het gesprek tijdens het wekelijkse contact. "Het is fijn als er iemand komt met wie je over gewone dingen kunt praten. Dat geeft ontspanning en het gevoel dat ik niet alleen op de wereld ben."

In de laatste twee jaar kwam zijn leven in een stroomversnelling terecht. Steeds beter leerde hij zijn angsten te beheersen. "Ik heb weer ruimte in m'n kop gekregen. En de pijn is uit mijn lichaam verdwenen."

Wanneer hij weer helemaal vrij zal kunnen zingen, kan Hamstra nog niet zeggen. "Ik zie uit naar een sociaal rijkere tijd. Met Thuisbegeleiding heb ik geluk gehad."

"Het ontspoorde compleet. Ik had alle energie nodig om de dag goed door te komen. Met als gevolg dat mijn huis vervuilde."

"Zij hebben mij hun tact, rust en vertrouwen gegeven. Ze hebben me als mens herkend. Daar ben ik ze erg dankbaar voor."

Krachtdadige mensen met het hart op de goede plek

Gusta Kragting, projectleider Thuisbegeleiding bij ActiZ

“Ik geloof er echt heel erg in.” Als Gusta Kragting praat over Thuisbegeleiding, gaat dat met de nodige passie. Omdat het praktisch gericht is, omdat het draait om eenvoud en aanpakken. En daar houdt ze gewoon van. “Veel problemen worden te zwaar gemaakt. Terwijl je al een heel eind komt met een praktische aanpak.”

Voor de thuisbegeleiders zelf heeft ze zelfs een kleine lofzang over. “Ze gaan elke keer met zoveel lef die drempel over. En ze maken soms heel heftige situaties mee.” Frontsoldaten van de zorg, vindt Kragting. “Krachtdadige mensen. Maar ook eenvoudig. Ze kunnen heel goed naast de cliënt gaan staan, zonder ze het gevoel te geven het beter te weten. Ze zijn dienstbaar, al is dat misschien een beetje ouderwets woord. Met het hart op de goede plek.”

Daar hoort bij dat ze de handen uit de mouwen steken. “Soms even samen afwassen. Daar zijn ze niet voor, maar het brengt een beetje orde in de chaos waarin de cliënten verzeild zijn geraakt. Dat helpt bij de acceptatie van een zorgverlener in hun huis. Dan komt de achterliggende ellende ook sneller naar boven, het wordt bespreekbaar. Ze signaleren en weten goed wanneer ze een specialist moeten inschakelen.”

Kragting hoort die verhalen graag. “Om voortdurend gevoeld te worden. Wat zijn nu die complexe situaties, hoe zien die er uit? Hoe lukt het ze daarin succes te behalen? Juist hún enthousiasme maakt dat ik met verve over de Thuisbegeleiding kan vertellen.”

Vijf jaar geleden vroeg ActiZ haar de kar te trekken van het Project Thuisbegeleiding. “In 2008 viel een deel van de financiën weg, Thuisbegeleiding dreigde tussen wal en schip te geraken. Dat wilden we niet, daar is het vak te mooi voor.” Bovendien past het naadloos op wat met de decentralisaties van Jeugdzorg en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) beoogd wordt. Praktische laagdrempelige oplossingsgerichte ondersteuning, zodat mensen het zo snel mogelijk weer zelf kunnen.”

Het zijn ongewisse tijden in de zorg, die toch al complex is georganiseerd. "Al die organisaties claimen de belangrijkste te zijn voor de cliënt. Komt ook omdat iedereen nu probeert z'n eigen kunstje te laten zien bij de gemeenten. Men zit elkaar zo meer in de weg dan dat er wordt samengewerkt."

Bij probleemgezinnen zijn soms wel zes specialisten tegelijk werkzaam. We hebben er allemaal schotjes tussen geplaatst en iedereen doet zijn eigen ding. Thuisbegeleiding probeert bij uitstek daarin overzicht te krijgen. Wat moet er allemaal gebeuren? Wie doet wat? Wat is goed voor de cliënt? De thuisbegeleiders zijn vaak de enigen die achter de voordeur komen. Dat is heel wezenlijk. Ze kunnen zich veel meer laten gelden. Ik begrijp het wel, ze kijken op tegen de psychiater. Die zal het wel beter weten. Maar zij zien zelf zoveel."

Tijdens de vijf jaren van het project verschenen geregeld brochures en rapporten. In oktober 2011 berekende SEO Economisch Onderzoek dat de preventieve aanpak van Thuisbegeleiding leidt tot - soms aanzienlijke - kostenbesparingen. "Die conclusie", zegt ze, "hebben we natuurlijk breed verspreid. Een wethouder vertelde ontzettend veel publicaties te ontvangen, maar dit rapport pakt hij er nog geregeld bij."

Bondige, overzichtelijke informatie. Zo wilde ze het, praktisch als ze is. "Voor de buitenwereld, om daar makkelijk een entree te hebben. Je moet snel kunnen zien waar het over gaat. In eenvoudige taal. Ik ontkom ook niet altijd aan het jargon, maar ik wil elke keer terug naar het begin. Waarom doen we dit ook al weer? Steeds weer die boodschap zo simpel mogelijk brengen. Het gaat om herstel van het dagelijks leven van mensen. Van kwetsbare mensen."

Voor Gusta Kragting is het nu, na vijf jaar, klaar. Het project stopt en zelf gaat ze met pensioen. "We hebben veel gedaan waarmee Thuisbegeleiding uit de voeten kan. Thuiszorgorganisaties moeten op eigen kracht verder. Als bestuur en management van de Thuisbegeleiding daarin goed met elkaar samenwerken, gaat dat lukken. Thuisbegeleiding verdient die toekomst!"

“Veel problemen worden te zwaar gemaakt, terwijl je al een heel eind komt met een praktische aanpak”

Ik ga er altijd positief en oprecht in

Chantal Markwat (31), thuisbegeleider bij Amstelring (Meerlanden)

“Je vraagt je wel eens af hoe mensen zo in de problemen komen. Voor veel zaken is er hulp en toch gaat het mis. Natuurlijk, niet iedereen is te redden. En ik ben ook geen Moeder Teresa. Maar blijkbaar doen we als hulpverlening ook niet alles goed. Belangrijk is dan om met alle betrokkenen te kijken naar wat wel aanslaat.

We zijn doeners. We hebben wel een planmatige aanpak, maar de meesten van ons besteden hun tijd liever direct aan de cliënt dan aan het schrijven van lange verslagen. Ik heb geleerd kleine doelen te stellen. Stap voor stap. Soms loop je bij je eerste bezoek tegen acute problemen aan. Een kind dat niet luistert, echt een draakje. Dan kan ik gelijk feedback geven. Of het huis is een bende, vol en vuil. Zullen we even de afwas doen? Of de kast opruimen? Niet iedereen begrijpt dat. ‘Dáárvoor word je toch niet betaald?’ Nee, maar zo bouw je wel vertrouwen op en activeer je mensen.

Ik doe dit werk nu vijf jaar. Ik verbaas me weinig, maar dat kan een gevaar zijn. Vooral als het gaat om vervuiling. Je denkt al gauw dat je wel erger hebt gezien. Ik heb geleerd niet mijn eigen standaard op te leggen. Maar het moet wel zo schoon zijn dat het veilig is voor de kinderen en de cliënt zelf.

Soms moet ik diep zuchten voor ik ergens naar binnen ga, maar ik ga er altijd positief en oprecht in. Zodra ik thuis kom, ben ik het kwijt. Meestal. Dat moet ook wel. Daarom is intervisie zo belangrijk. Je kunt het van je afpraten én het houdt je scherp: zit ik wel op de goede lijn? Je moet ook niet alleen de moeilijkste gevallen in je caseload hebben, al zit daar wel mijn liefde. Die dynamiek, interessant. Net als het samenwerken met specialisten.

Ik heb enkele jaren een vrouw begeleid, die al 25 jaar bekend was binnen de psychiatrie. Ze maakte vaak heftige dingen mee. Verbetering was er wel, maar stabiel werd het niet. Toen ze ging scheiden, voelde ik dat ze het zelfstandig niet zou redden. Ik vroeg of ze een IQ-test wilde doen, ze bleek moeilijk lerend. Ineens werd duidelijk waarom de therapie in al die jaren zo weinig resultaat had gehad. De behandeling is aangepast en ze moest begeleid gaan wonen. Zelfstandig, maar wel met 24/7 begeleiding. Een goed voorbeeld van Thuisbegeleiding. Gericht op praktische ondersteuning én een gezamenlijke route richting zelfredzaamheid.

Feiten en cijfers Thuisbegeleiding

Thuiszorg en Thuisbegeleiding

- 850.000 mensen maken jaarlijks gebruik van Thuiszorg
- 50.000 van hen ontvangen Thuisbegeleiding
- 25.000 mensen ontvangen begeleiding met een indicatie vanuit de AWBZ
- 25.000 mensen ontvangen Thuisbegeleiding gefinancierd door Wmo of subsidie

Voor wie

- Gezinnen met meervoudige problemen
- Mensen met psychiatrische- of verslavingsproblemen, die thuis wonen
- Alleenstaanden in een kwetsbare situatie
- Mantelzorgers die overbelast zijn
- Mensen met ernstige psychosociale problemen

Wat werkt

- Bij de mensen thuis, in het systeem en met het netwerk
- Praktische vaardigheden, structuur en oplossingen
- Opvoedingsondersteuning
- Samen aan de slag
- Brede aanpak
- Flexibel qua aanpak en tijden
- Signalerend

Het loont

- Niets doen of te laat ingrijpen is aanzienlijk duurder
- Een gemiddeld traject bij Thuisbegeleiding duurt 70 uur
- Als Thuisbegeleiding kan voorkomen dat 1 kind uit huis wordt geplaatst scheelt dat de maatschappij € 40.000 op jaarbasis
- Intensieve Thuisbegeleiding levert een maatschappelijke baat op van € 2700,- per jaar en verkleint de kans op een opname in een psychiatrische voorziening

Meer weten over Thuisbegeleiding?

Lees meer in de publicatie [Thuisbegeleiding: minder kosten, meer geluk](#). Of in het volledige onderzoeksrapport [Thuisbegeleiding Maatschappelijke kosten en baten analyse](#).

Voor de doelgroep psychiatrische patiënten zijn de kosten en baten apart onderzocht. Daarover meer in de brochure [Thuisbegeleiding: positieve effecten bij psychiatrische patiënten](#). Het volledige onderzoeksrapport is ook beschikbaar.

Raadpleeg www.actiz.nl/thuisbegeleiding

actiz

organisatie van zorgondernemers

 (030) 273 93 93
 @ActiZbrancheorg
 info@actiz.nl
 www.actiz.nl

ontwerp **hollandse meesters**, Utrecht
druk **Libertas**, Bunnik

©ActiZ, december 2013
Publicatienummer 13.030

